

Miljöpolitiskt program *2016*

Ämnespolitiskt program antaget av Centerstudenters förbundsstämma
15–17 april 2016, Lund.

Programmet redogör för Centerstudenters syn på grunderna för en
grön och liberal politik som kombinerar frihet, miljö och ekonomi.

Miljöpolitikens grunder

5 Liberalismen är en grön ideologi. De negativa rättigheter som gör att man inte får förstöra andras liv innebär också rätt till en ren miljö. En av de största politiska utmaningarna är att skapa incitament för att skydda och bevara naturen och dess ekologiska system. Miljö är en fråga om rättigheter och om rättvisa. Rätten till liv, frihet och egendom är central, och förbjuder varje person att skada andra människor eller deras egendom.

10

Om människor skadar varandra måste de ta ansvar för detta och ersätta skadan. Det gäller oavsett om man skadar någon direkt eller indirekt. Det är fel att skada någon genom att slå hen i ansiktet, på samma sätt som det är att skada någon genom att förgifta hens grundvatten. Med hänsyn till kostnader, andra mål och med respekt för människors liv och frihet ska vi
15 gradvis minska skada från föroreningar i luft och vatten och gynna naturvärden.

En frihetlig miljöpolitik tar sin utgångspunkt i det illegitima att förbruka andras egendom och skada andra människor. Genom att sätta upp tydliga, internationella konkurrens- och teknikneutrala regler kan både miljön och människors rättigheter skyddas. Miljöpolitik måste
20 alltid vara vetenskapligt förankrad och ta sin utgångspunkt i effektivitet och enhetlighet. Politikens roll är att skapa tydliga och långsiktiga spelregler för människor, företag och institutioner. Med sådana spelregler kan vetenskaplig och teknisk utveckling ge förutsättningar för att skapa en grönare värld.

25 När egendom är tydligt avgränsad och ägd är det lätt att reglera skador på den. Många resurser kan enskilda personer inte göra anspråk på. Luften vi andas, atmosfären som utgör grundförutsättningen för liv, vatten som obehindrat korsar landsgränser och den biologiska mångfalden är exempel på resurser som är svåra att isolera och äga enskilt. Om det inte är möjligt att äga dem enskilt uppstår behovet av regler för att skydda omgivningen från skada.

30

Nyckeln till en effektiv miljöpolitik ligger i att internalisera externaliteter. Man måste identifiera och kompensera de skador människor åsamkar varandra utan att bära kostnaden – negativa externaliteter – måste minskas på effektiva sätt. Det innebär att den som släpper ut ett skadligt ämne ska kompensera för kostnaderna som skadan innebär. För att marknadens
35 mekanismer ska fungera på ett tillfredsställande sätt krävs att kostnader för miljöförstöring synliggörs. Ett sätt att göra detta är att förstärka äganderätten i så stor utsträckning som möjligt. Ett annat är genom internalisering. Genom att sätta ett pris på miljön och klimatet i

form av skatter, utsläppsrätter eller andra konkurrens- och teknikneutrala styrmedel kan vi också sätta ett värde på kollektiva nyttigheter. Så skapar vi en grön ekonomi.

40

För att kunna byta till ett hållbart levnadssätt utan att kompromissa med rådande levnadsstandard krävs ny teknik. Denna nya teknik utvecklas i första hand av företag som följd av ekonomiska incitament. Staten och EU har en viktig roll som delfinansiär. Kunskap leder till positiva externa effekter, liksom all annan forskning och utveckling finns det således skäl att stödja forskning kring miljövänlig teknik. Sverige har goda institutioner och förutsättningar för att bedriva forskning på ny miljövänlig teknik, och därför också förutsättningar att bli en viktig exportör av miljöteknik.

45

Centerstudenter anser att:

50

- Miljöpolitiken är en liberal rättighetsfråga
- All miljöpolitik ska ta sin utgångspunkt i effektiva lösningar och individens frihet
- Den som orsakar miljöskada ska kompensera för kostnaderna som skadan innebär
- Äganderätter ska vara starka och tydliga för att värna miljön
- Externaliteter ska i högsta möjliga mån internaliseras
- Gröna innovationer och forskning ska vara en viktig del i miljöpolitiken

55

Klimat

Ett av de största hoten mänskligheten står inför är kraftiga klimatförändringar. De riskerar att förändra den ekologiska balansen, skapa stora ekonomiska skador och kraftigt försämra förutsättningen för rika och goda liv på jorden. Den viktigaste orsaken är den kraftiga förstärkningen av växthuseffekten som är en konsekvens av människors utsläpp av koldioxid och andra klimatgaser.

65

För att begränsa klimatförändringarna krävs kraftiga minskningar av de globala klimatutsläppen. För att uppnå detta krävs en effektiv politik med ekonomiska styrmedel. Koldioxidskatt och utsläppshandel är verksamma styrmedel för att kompensera för negativa externaliteter och minska klimatutsläppen på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. På så sätt kan klimatet skyddas utan att det går ut över jobb och tillväxt.

70

En stor del av utsläppen av växthusgaser kommer från transporter. Den samhällsekonomiska kostnaden för att åka bil är större än bara bensinkostnaden, då den också leder till skada för alla andra. Denna skada måste kompenseras med en skatt på koldioxidutsläpp som motsvarar
75 kostnaden för hela samhället. Det är viktigt att det är utsläppen som beskattas och inte antal bilar har eller antal mil dessa bilar kör.

Beskattning av miljöförstöring ska vara så teknikneutral som möjligt och baseras på storleken på miljöpåverkan. Ett tydligt exempel är förslaget på en flygskatt på flygstolar, oberoende av
80 flygplansmodell. Konsekvensen blir då att individer inte beskattas för de utsläpp och i slutändan den miljöförstöring de ger upphov till; utan för hur många stolar ett flygplan har. Det skapar incitament som slår snett och motverkar flygandet i sig snarare än de utsläpp samhället vill minska. Förbud och andra icke teknikneutrala regleringar riskerar också att förbise lokala förutsättningar och omständigheterna vid extraordinära situationer. Till exempel
85 är det fullt rimligt att sjukhus använder sig av reservkraft från säkra källor så som dieselgeneratorer. Att bygga upp helt ny infrastruktur innebär också en klimatpåverkan. Därför är det inte alltid bäst att byta mindre climateffektiva lösningar mot den teoretiskt optimala. Dessa problem reglerar oftast sig själva med enhetliga och teknikneutrala skatter.

90 Det finns idag också stora problem med statligt subventionerade utsläpp. Staten äger och driver flygbolag med förlust. Tunga industrier slipper beskattning, och stora förorenare står helt utan ekonomiska sanktioner. Det är inte heller några obetydliga mängder pengar, utan summan av de offentliga subventionerna till miljöskadliga beteenden överstiger vida till exempel kostnaden för försvaret.

95 Samtidigt som vi i Sverige höjer skatter och avgifter för att förorena eller konsumera varor och tjänster som ger upphov till utsläpp måste vi ha i åtanke att sådana åtgärder kan driva produktion ut ur Sverige till mindre energieffektiva konkurrerande industrier, och således ge upphov till en nettoökning av utsläppen. Vi måste vara ödmjuka och medvetna om att en
100 ensidig höjning av miljö- och energiskatter i Sverige kan minska utsläppen i Sverige, men å andra sidan ge upphov till en nettoökning när mindre effektiva industrier i länder utan sådana skatter vinner komparativa fördelar. Därför måste det det internationella samarbetet om att skapa teknikneutrala skatter och enhetliga internationella normer stärkas.

105 **Centerstudenter anser att:**

- Priset på utsläppsrätter måste vara högre

- Klimatpolitik måste utgå från enhetlig beskattning av koldioxidekvivalenter
- Undantagen från koldioxidskatten ska avskaffas
- 110 - Alla subventioner av utsläpp ska avskaffas

Energi

115 Tillgången till leveranssäker och stabil energiförsörjning är en förutsättning för svensk ekonomi. För att säkra ett hållbart samhälle för kommande generationer är det av yttersta vikt att lämna över ett hållbart energisystem. Användningen av fossil energi ger betydande påverkan på växthuseffekten och är inte långsiktigt hållbart, därför måste användningen av fossila bränslen upphöra.

120 Transporterna står för en stor del av dagens användning av fossila bränslen, såväl i Sverige som globalt. Dagens flygplan, bilar, lastbilar och båtar är beroende av energitäta flytande fossila bränslen. Att ersätta dagens fossila energi kräver teknikutveckling med flera olika förnybara bränslen, effektivare fordon samt elektrifiering av transportsystemet där det är tekniskt möjligt.

125 Elnätet har en betydande roll i omställningen av energisystemet. Ett elnät av hög kvalitet anpassat för inmatning av småskalig elproduktion förenklar omställningen till förnybar energi. I Europa bör elnätet även rustas och byggas ut för ökade möjligheter till överföring av elektricitet mellan länder. Sverige har mycket hög andel förnybar produktion i elmixen och
130 kan med dessa anslutningar exportera fossilfri el till resten av kontinenten.

För att begränsa den globala uppvärmningen är det primära målet ett fossilfritt energisystem utan utsläpp av klimatgaser. Den svenska kärnkraften har historiskt sett haft stor betydelse för utfasningen av fossila bränslen i det svenska elkraftsystemet. Långsiktigt mer hållbara
135 energikällor kan komma att ersätta kärnkraften i ett framtida energisystem, men i dagens system har kärnkraften en viktig roll som fossilfri basproducent. Den svenska kärnkraften möjliggör export av fossilfri el som kan bidra till minskning av klimatutsläpp i Europa.

140 Generella styrmedel för att främja förnybar energiproduktion har varit viktig för utvecklingen av energisystemet. Exempelvis har det svenska elcertifikatsystemet spelat en viktig roll för att främja förnybar elproduktion i Sverige och Norge. En önskvärd utveckling för effektiv energiproduktion är en större gemensam marknad mellan fler länder.

145 Energiindustrin är beroende av långsiktiga investeringar och kontinuitet. Näringslivet
påverkas negativt av osäkerhet och politiska svängningar. Långsiktiga spelregler för energin är
därför en förutsättning för en god ekonomi. Dessa styrmedel bör ske i form av enhetliga
skatter, inte detaljregleringar, punktskatter som kärnkraftens effektskatt eller krav på
energieffektivisering. Energieffektivisering är i sig inte ett miljömål, eftersom
150 energianvändningen i sig är inte problemet. I ett energisystem beroende av fossila energikällor
där det är dyrt att orsaka utsläpp blir energin dyr och det lönar sig att använda energisnål
teknik.

Centerstudenter anser att:

- 155 - All energiförsörjning ska vara fossilfri
- Det europeiska elnätet ska stärkas
- Inmatning av el från småskaliga elproduktionsanläggningar ska möjliggöras
- Det energipolitiska samarbetet inom EU ska öka
- Incitament för förnybar energi inom EU ska öka
- 160 - Långsiktiga politiska ramar behövs i energisektorn
- Subventioner för alla energislag på sikt fasas ut
- Svensk kärnkraft ska bidra till minskade koldioxidutsläpp i Europa

Ekosystem

165 Naturen är värdefull på många sätt. Den ger god avkastning för människor, i form av utrymme
för rekreation, estetiska upplevelser, grunden för ekonomiska framgångar och medicinska
framsteg. Att värna, förvalta och utveckla dess värden är därför naturligt och viktigt för att
bibehålla fördelar och nyttor långsiktigt. Att värna, förvalta och utveckla dess värden är därför
170 naturligt och viktigt för att bibehålla fördelar och nyttor långsiktigt.

Snabba klimatförändringar och ingrepp i miljön påverkar den biologiska mångfalden negativt.
Minskad biologisk mångfald är ett problem för samhället. De flesta arter som dör ut i dag gör
det inte som en följd av naturliga förändringar, utan för att människor rubbat ekosystemen.
175 Ett tydligt exempel på detta är skövlingen av regnskog, vår tids mest artrika biotop. Den
biologiska mångfalden även genom direkt utrotning. Kostnaden för begränsad biologisk
mångfald är hög. Hotade biotoper och naturområden bör skyddas med hjälp av effektiva

styrmedel. Naturresevat är ibland en bra lösning, men ska inte ses som ett universalverktyg. Äganderätter kombinerade med effektiva styrmedel kan leda till samma miljöresultat med mindre frihetsingrepp.

Bristande äganderätter och felriktade statliga subventioner leder till stora skador på naturen. Människor som äger sin mark förvaltar den bättre. Länder med en pålitlig rättsstat och skyddade äganderätter drabbas i långt mindre grad av skogsskövling, ökenspridning och utfiskning. Ett exempel är fiskbestånden som hotas i stora delar av världen. Istället för säljbara fiskekvoter och marknadsmässig prissättning har EU stora subventioner av utrotning av havets fisk, subventioner som ofta överstiger försäljningsvärdet av fisken. Dessa subventioner är skadliga för den fria marknaden, konkurrensen, fiskbeståndet och miljön och måste avskaffas helt.

Människan är både en del av och påverkar ekosystemen. Många av de substanser vi använder i olika syften tas upp av organismer och ansamlas i näringskedjorna. Exempelvis ansamlas plast i haven och miljögifter och bekämpningsmedel av olika slag ansamlas i marker och djur. Historiskt har ansvarslösa utsläpp av kemikalier och andra ekosystempåverkande substanser lett till stora skador. Likaså har en alltför kraftig användning av antibiotika lett till allt fler resistenta bakterier och därmed försvårat möjligheten att erbjuda en god djurhållning och effektiv sjukvård.

Genmodifierade grödor och andra organismer har stor potential att öka avkastningen och kvaliteten inom jord- och skogsbruk. I flera fall har det minskat bristsjukdomar genom att ha förädlats med tillsatta vitaminer, vissa grödor har anpassats för att bli mer resistenta mot skadedjur och natur och därmed förbättrat tillgången till livsmedel och minskat behovet av besprutningsmedel. Genom detta har GMO varit en starkt bidragande faktor till minskad fattigdom och svält. Det är viktigt att forskning och utveckling av grödor tillåts och uppmuntras på samma sätt som andra former av avel och växtförädling. Risker måste tas i beaktande, men en alltför långtgående försiktighetsprincip kan riskera att orsaka långt större skada än nytta. Även andra former av alternativa produktionsmetoder som till exempel odlat kött kan vara sätt att få billigare, bättre och mer miljövänlig matproduktion.

Centerstudenter anser att:

- Äganderätter till mark ska stärkas för att undvika skövling och förödelse
- Fiskekvoter och liknande system ska införas för ett bättre skydd av hotade arter

- Alla subventioner av fiske och annan utrotande verksamhet ska avskaffas
- 215 - Arbetet mot antibiotikaresistens måste intensifieras
- Miljöförstörande verksamhet som påverkar ekosystem ska bära sina samhällskostnader
- Forskning på och användning av GMO ska underlättas i Sverige och i EU
- Regler för GMO ska samordnas i EU

220

Lokal miljö

Miljön man upplever varje dag är en av de viktigaste förutsättningarna för ett gott liv.

Människor som trivs i sin omgivning mår bättre, både fysiskt och psykiskt. Ingen central
225 auktoritet kan dock avgöra hur de lokala förutsättningarna ska utformas, så besluten ska så långt det är möjligt avpolitiserats. I de fall en avreglering inte är önskvärd eller möjligt ska de politiska besluten decentraliseras så långt det är möjligt.

En viktig del i ett levande samhälle är den lokala miljön. Det gäller både i städer, mindre orter
230 och på landsbygd. Att sätta människans behov i centrum är en bra utgångspunkt, så länge det inte går ut över naturmiljön. Vi ställer oss positiva till tät bebyggelse i städer. Det innebär att fler människor får plats på mindre yta, vilket är både energi- och kostnadseffektivt. Det är enklare att skapa effektiv kollektivtrafik, fler väljer cykel eller gång och flerfamiljshus har en lägre miljöpåverkan. Utöver detta kan man då bevara större gröna ytor och det är dessutom
235 den form av stadsbebyggelse som är mest eftertraktad.

En tät stad innebär dock utmaningar och påfrestningar på den lokala miljön. Även om miljöpåverkan per individ är mindre, kan påverkan bli större per yta. Dagens biltrafik är i
240 storstäderna den absolut största källan till lokala utsläpp av kväveoxider och partiklar i luften. En hållbar stads- och trafikplanering som prioriterar cykel, gång, kollektivtrafik och reducerade utsläpp från biltrafiken är därför en del av den hållbara staden. Den hållbara täta staden kräver också effektiva lösningar för exempelvis avloppsrening, avfalls- och dagvattenhantering.

245 Beslut som påverkar miljön lokalt bör även fattas lokalt i så stor utsträckning som möjligt. Det är viktigt att skydda naturvärden, men fel att helt ta bort människors frihet att utforma sin omgivning. Generella och absoluta bestämmelser såsom dagens strandskydd och riksintressen tar inte hänsyn till lokala intressen och förutsättningar. De värden som är viktiga att bevara –

250 hotade biotoper och skyddsvärda naturområden – ska skyddas med specifika regler och lokala prövningar.

Centerstudenter anser att:

- 255
- Decentralisering ska vara vägledande för alla beslut om lokal miljö
 - Skyddsvärda hotade biotoper och naturområden ska med effektiva styrmedel skyddas och bevaras
 - En levande lokalmiljö ska stärkas och hinder för utveckling ska begränsas
 - Städer ska byggas hållbart med hjälp av långsiktig politik som utformas lokalt
 - Strandskyddet ska avskaffa